

П.П. ГАВРИЛКО,
к.е.н., професор, директор Ужгородського торговельно–економічного інституту
Київського національного торговельно–економічного університету
М.Ю. ЛАПАКУЛИЧ,
к.е.н., доцент, Ужгородський торговельно–економічний інститут
Київського національного торговельно–економічного університету

Глобальні інформаційно–комунікаційні технології в банківській діяльності

У статті встановлено, що еволюція банківської діяльності зумовлена низкою об'єктивних особливостей соціально–економічного середовища існування банків, таких як впровадження нових інформаційних технологій та автоматизація банківських операцій. Визначено, що пріоритетним напрямом суспільного розвитку є широке застосування сучасних інформаційно–комунікаційних технологій, серед яких лідерство належить глобальній мережі Інтернет. Зазначено, що глобалізація спонукає банківські установи використовувати у своїй діяльності мережу Інтернет для здійснення широкого спектру банківських операцій та надання фінансових послуг. Визначено основні етапи впровадження інтернет–банкінгу.

Ключові слова: глобалізація, інформаційно–комунікаційні технології, мережа Інтернет, банківські установи, інтернет–банкінг, лібералізація, автоматизація, послуги.

П.П. ГАВРИЛКО,
к.э.н., профессор, директор Ужгородского торгово–экономического института
Киевского национального торгово–экономического университета
М.Ю. ЛАПАКУЛИЧ,
к.э.н., доцент, Ужгородский торгово–экономический институт
Киевского национального торгово–экономического университета

Глобальные информационно–коммуникационные технологии в банковской деятельности

В статье установлено, что эволюция банковской деятельности обусловлена рядом объективных особенностей социально–экономической среды существования банков, таких как внедрение новых информационных технологий и автоматизация банковских операций. Определено, что приоритетным направлением общественного развития является широкое применение современных информационно–коммуникационных технологий, среди которых лидерство принадлежит глобальной сети Интернет. Отмечено, что глобализация побуждает банковские учреждения использовать в своей деятельности Интернет для осуществления широкого спектра банковских операций и предоставления финансовых услуг. Определены основные этапы внедрения интернет–банкинга.

Ключевые слова: глобализация, информационно–коммуникационные технологии, сеть Интернет, банковские учреждения, интернет–банкинг, либерализация, автоматизация, услуги.

Р. НАВРЫЛКО,
Ph.D., Professor, Director of Uzhgorod Trade and Economic Institute
of the Kyiv National University of Trade and Economics;
М. ЛАЛАКУЛИЧ,
PhD, Associate Professor of Uzhgorod Trade and Economic Institute
of the Kyiv National Trade and Economic University

Global information and communication technologies in banking activities

The article reveals that the evolution of banking activity is due to a number of objective features of the socio–economic environment of the existence of banks, such as the introduction of new information technologies and the automation of banking operations. It is determined that the priority direction of social development is the widespread use of modern information and communication technologies, among which the leadership belongs to the global Internet. It has been pointed out that globalization encourages

banking institutions to use the Internet in their activities to carry out a wide range of banking operations and provide financial services. The basic stages of introduction of Internet banking are determined.

Keywords: *globalization, information and communication technologies, Internet, banking institutions, Internet banking, liberalization, automation, services.*

Постановка проблеми. Глобалізація вже стала реальністю для України. Сучасна національна економіка та банківська система України відносно молоді, економічні реформи в країні та формування фінансового ринку на тлі глобалізації економічних процесів протікають досить складно. Іноземний капітал привносить в Україну сучасні банківські технології, нові фінансові продукти, сучасні стандарти обслуговування, сприяє підвищенню рівня конкуренції.

З приходом іноземних банків проблема формування конкурентних переваг на основі впровадження сучасних інформаційних технологій актуалізується і перетворюється на обов'язкову умову виживання вітчизняних банківських установ у висококонкурентному середовищі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемам сучасного банківського обслуговування приділяється немало уваги в науковій літературі. Останнім часом досить активно вивчаються питання щодо здійснення банківського обслуговування через Інтернет. Окремі аспекти банківської діяльності в контексті здійснення Інтернет–банкінгу викладено у працях зарубіжних авторів, таких як: та Б. Голдстайн, Е. Крол, М. Кастельс, Г. Поппель, Е. Тоффлер, Е. Хоффман. Новизна і актуальність проблеми забезпечення ефективного банківського обслуговування привертають увагу багатьох учених, серед яких О.Н. Афанас'єва, Л.Л. Вишинський, І.Л. Гриньов, С.Л. Корнієнко, Л.П. Кролівецька, Л.П. Кураков, В.О. Лаврушин, В.В. Масленников, В.Г. Тімірясов та ін. Незважаючи на певні досягнення вітчизняної економічної науки саме проблематика глобальних інформаційно–комунікаційних технологій в банківській діяльності не отримала детального вивчення і тому потребує подальшого дослідження.

Мета статті – виявити вплив глобалізації на діяльність банківських установ у сфері застосування інформаційно–комунікаційних технологій при здійсненні банківських операцій та надання фінансових послуг.

Виклад основного матеріалу. Сучасні банки, стрімко розвиваючись, використовують іннова-

ційні можливості для ведення бізнесу, а тому одними з перших почали застосувати у своїй діяльності комп'ютерні й телекомунікаційні засоби. Розвиток комунікаційних систем, скорочення часу оброблення інформації, розповсюдження мереж дозволили кредитним установам провести комплексну автоматизацію всієї своєї діяльності, розробити механізми віддаленого обслуговування клієнтів і запропонувати новий асортимент послуг.

Розвиток інформаційно–комунікаційних технологій (ІКТ) у поєднанні із глобалізацією світової економіки є головним рушійним механізмом та каталізатором цих змін. Під впливом глобалізаційних процесів жодна країна неспроможна буде раціонально формувати і реалізовувати економічну політику без урахування пріоритетів і норм ведення бізнесу різних учасників світової спільноти.

Успішний економічний розвиток держави неможливий без добре розвиненої банківської системи, на стан якої впливає як внутрішня економічна і політична ситуація, так і структурні та функціональні зміни міжнародної банківської діяльності. Ці зміни є наслідком глибинних макроекономічних процесів у світовій економіці, зокрема таких, як інтеграція, лібералізація, стрімкий науково–технічний прогрес, і зачіпають вони всі банки, незалежно від рівня їхнього розвитку. Очевидно, що однією з основних характеристик особливостей сучасної банківської діяльності слід визнати обов'язкове впровадження комп'ютерних і телекомунікаційних технологій та використання сітьових інформаційних мереж. Технологічні інновації дозволяють скоротити час отримання та оброблення інформації, провести комплексну автоматизацію банківської діяльності, розробити механізми дистанційного банківського обслуговування клієнтів, запропонувати новий асортимент фінансових послуг.

Пріоритетним напрямом суспільного розвитку слід визнати широке застосування сучасних інформаційно–комунікаційних технологій, серед яких безперечно лідерство належить глобальній мережі Інтернет. Розвиток новітніх технологій в останні десятиліття докорінно змінив процедури реалізації операцій, замінивши традиційний

паперовий документообіг електронним обміном даними. Кардинальні зміни сталися з появою Інтернет–технологій. За таких умов змінюється структура ринку: частка традиційних товарів і послуг поступово зменшується, натомість стрімко зростають обсяги ринку послуг з використанням інформаційних технологій. Економіку XXI ст. цілком справедливо називають електронною економікою, адже прогнозується, що переважна частина світового господарства буде функціонувати в електронному вигляді, тоді як традиційні матеріальні ресурси, призначені для взаємодії людини з нематеріальним інформаційним середовищем, відійдуть на другий план.

Глобалізація спонукає банківські установи використовувати у своїй діяльності мережу Інтернет для здійснення широкого спектра банківських операцій та надання фінансових послуг. Серед них такі, як: проведення валютних операцій, роздрібних операцій з обслуговування поточних і депозитних рахунків фізичних та юридичних осіб; замовлення платіжних карток; встановлення і зміни лімітів; блокування/розблокування платіжних карт; оплата комунальних платежів; SMS і e-mail–повідомлення про операції за рахунками; консультації фахівців банку в режимі он–лайн (on–line); оплата послуг операторів мобільного зв'язку; грошові перекази; внутрішньобанківські та міжбанківські перекази на рахунки фізичних і юридичних осіб. Трансформація традиційної банківської діяльності зумовлює появу нових організаційних форм ведення банківського бізнесу. В більшості розвинених країн спостерігається тенденція переходу від класичної філіальної моделі банку до моделі дистанційного обслуговування на базі Інтернет–банкінгу.

Така еволюція зумовлена низкою об'єктивних особливостей економічного і соціального середовища, в якому функціонують банки, і в першу чергу – суттєвими змінами у способі життя людей, впровадженням у повсякдення нових інформаційних технологій, а також автоматизацією банківських операцій. Подолання населенням технологічних бар'єрів та психологічних стереотипів зумовлює підвищення попиту на новий вид банківського дистанційного обслуговування, перетворює наявність Інтернет–послуг на одну з найактуальніших конкурентних переваг банку. Крім того, доступ до Інтернету дозволив споживачам швидше отримувати необхідну

інформацію і тим самим значно підвищив цінність електронних банківських послуг для потенційних клієнтів. Іншими нововведеннями стали покращені пошукові системи, розширений асортимент продуктів, персоніфіковані і конкурентоспроможні ціни на всі фінансові послуги.

При цьому традиційні конкурентні переваги банків – багатопланові, довготривалі контакти з клієнтами і розвинена філіальна мережа – частково втрачають своє значення. Сучасні мультимедійні засоби забезпечують віртуальне інтерактивне спілкування банку з клієнтом, яке поступово витісняє особисте спілкування. Відтак з'явилася нова категорія клієнтів, які охоче користуються послугами Internet–banking, отже характер спілкування банку з цими клієнтами суттєво відрізняється від традиційного. Технології у режимі on–line, забезпечуючи прозорість ринку, дозволяють клієнтам без особливих витрат сил і часу вибирати найбільш вигідні для них пропозиції послуг, що скорочує для банків можливість «цінового маневру». На основі нових технологій послуги, подібні банківським або навіть безпосередньо банківські (наприклад, переказ платежів), можуть надавати й установи, які не є банками, зокрема телекомунікаційні фірми. Останні, як правило, орієнтуються не на проведення окремих операцій, а пропонують індивідуальний пакет послуг для кожного клієнта.

Хоча нові технології дають банкам додаткові можливості розвитку, разом з тим їм притаманні певні ризики. По–перше, нові технології, змінюючи характер взаємин банку з клієнтом, значно спрощують процедуру зміни клієнтом обслуговуючого його банку. Віртуальний банк несе в собі ризик деперсоналізації відносин «банк – клієнт». Пов'язані з цим ризики для обох сторін ще не вивчені і поки неідентифіковані. По–друге, непродумана стратегія впровадження нових технологій може спричинити серйозні негативні наслідки. Перехід до дистанційної форми банківського обслуговування призводить до неминучих організаційних і кадрових змін у банку, таких як скорочення зайнятих, числа підрозділів, перенавчання фахівців та ін. Використання стратегій конкретних банків не дає гарантії успіху іншим банкам, які стали на шлях розвитку дистанційного обслуговування.

Переважає більшість експертів вважає Інтернет одним із найефективніших інструментів просування банківських продуктів, що зумовлене як

ІННОВАЦІЙНО–ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

значним розширенням кола користувачів самої системи, так і активною позицією самих банків. Дистанційна система має переваги як для клієнта, так і для банку. Так, клієнт веде переговори лише з комп'ютером, через який передає накази про проведення різних операцій. Що стосується банку, то він отримує подвійну вигоду. По–перше, рівень витрат у дистанційного банку нижчий, ніж у традиційного. По–друге, дистанційна система є дуже ефективним інструментом продажу і маркетингу послуг. Вона дозволяє зробити контакти банку з клієнтами частішими (в середньому 2–3 рази на місяць); точно розрахувати прибутковість операцій з кожним клієнтом за кожним окремим продуктом або послугою; передбачити запити клієнтів і дуже швидко адаптувати пропозицію послуг і ціни на них відповідно до попиту. Крім того, аналіз бази даних дистанційних банків використовується для прогнозування своєї діяльності, розроблення і впровадження нових продуктів і послуг, які будуть потрібні клієнтам у майбутньому.

Отже, актуальність дослідження Інтернет–банкінгу зумовлена двома основними чинниками: це стрімке зростання кількості користувачів та збільшення кількості банків, що надають послуги дистанційного обслуговування.

Впровадження Інтернет–банкінгу проходить у три основні етапи. На першому етапі передбачається доступ клієнтів до банківських рахунків і проведення операцій по телефону або через Інтернет. На другому етапі використовуються послуги оплати рахунків у режимі он–лайн та інформування про стан рахунку клієнта. На третьому етапі пропонуються такі функції управління особистими фінансами, як можливість кредитування, здійснення безпечних торговельних операцій і оформлення страховок.

Таким чином, з розвитком ринку електронних послуг у клієнтів зникає потреба відвідувати банк, оскільки вони отримують змогу відкрити рахунок, перераховувати гроші, оплачувати товари і послуги безпосередньо із будинку, офісу чи магазину, використовуючи для цього персональний комп'ютер або термінал для прийому карток, а готівку отримувати у банкоматі [6]. Для більшості користувачів банківських послуг у режимі он–лайн вирішальним чинником є економія часу, а також можливість цілодобової роботи з рахунком, постійного контролю рахунку, зокрема з мобільного телефону і ноутбука. Управління ра-

хунком через Інтернет не тільки дозволяє значно економити час, а й дає змогу отримати значні фінансові переваги. За оцінками експертів, надання електронної послуги Інтернет–банкінгу може знизити собівартість банківських операцій у середньому в 16 разів [9].

Використання Інтернет–технологій значно спрощує роботу банків, оскільки уможливує автоматизацію роботи касирів і операціоністів, що особливо важливо для великих фінансових установ, де проводиться значна кількість трансакцій, до того ж використання он–лайн технологій дає змогу банкам збільшувати клієнтську базу. Сучасні Інтернет–технології дозволяють банкам істотно прискорити і спростити документообіг, скоротивши обсяг паперової роботи. Система Інтернет–банкінгу, яка є найбільш прогресивною серед систем дистанційного банківського обслуговування, охоплює низку програмних продуктів і включає: системи управління рахунками клієнтів (системи «Інтернет–клієнт»); платіжні і розрахункові системи, у яких Інтернет використовується тільки як середовище передачі інформації; системи карткового процесингу, які є частиною платіжної системи; системи торгівлі цінними паперами в режимі он–лайн [9].

Автоматизація банківських роздрібних послуг має на меті оптимізацію мережі віддалених банківських терміналів, автоматизацію споживчого кредитування, можливість замовлення пластикових карт у режимі реального часу, надання доступу до біржових торгів. «Мобільні термінали» як підсистеми Інтернет–банкінгу набувають все більшої популярності серед фізичних осіб та корпоративних клієнтів. Системи Інтернет–банкінгу надають можливість управляти станом рахунку в режимі реального часу, переказувати кошти, отримувати виписки з рахунку, а корпоративні клієнти отримують додаткові можливості з управління корпоративними фінансами, отримання інформації про стан рахунку, підготовки бухгалтерського балансу, управління платежами, обміну валюти.

У цьому зв'язку слід звернути увагу, що донедавна ринок іноземної валюти залишався однією з найконсервативніших сфер банківської діяльності, де для ухвалення торгових заявок від клієнтів традиційно використовуються телефони або розроблені власними силами комп'ютерні програми. Для здійснення операцій з іноземною валютою банківські установи почали використовувати Інтернет–технології з 2000 р. і зараз ак-

тивно працюють у цьому сегменті. Це наочно підтверджує проникну дію Інтернет–технологій [8].

Комп'ютерна мережа Інтернет стала головним інформаційним середовищем для мільйонів людей усього світу, швидкий розвиток інформаційних технологій вимагає змін у всіх сферах економічної діяльності, і зокрема у банківській діяльності. В Україні перспективи Інтернет–економіки враховують найвищі урядовці через ухвалення відповідних документів, в яких відзначається, що розвиток мережі Інтернет у нашій країні – справа державного значення [7].

Висновки

Головним рушійним механізмом та каталізатором змін у глобалізованому світі став розвиток інформаційно–комунікаційних технологій (ІКТ), широке застосування яких слід визнати пріоритетним напрямом суспільного розвитку. Серед інформаційно–комунікаційних технологій безперечно лідерство належить глобальній мережі Інтернет. Серед усього спектра інновацій, які стрімко проникають у банківську сферу, провідні позиції належать Інтернет–технологіям. Глобалізація спонукає банківські установи використовувати у своїй діяльності мережу Інтернет для здійснення широкого спектра банківських операцій та надання фінансових послуг. Як наслідок, спостерігається тенденція переходу від класичної філіальної моделі банку до моделі дистанційного обслуговування на базі Інтернет–банкінгу.

Список використаних джерел

1. Важинський Ф.А. Механізм регулювання інвестиційної діяльності в регіоні / Ф.А. Важинський, А.В. Ко-

лодійчук // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.–техн. праць. – Львів: РВВ НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.7. – С. 138–143.

2. Важинський Ф.А. Сутність банківського іпотечного кредитування / Ф.А. Важинський, А.В. Колодійчук // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.–техн. праць. – Львів: РВВ НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.2. – С. 151–156.

3. Колодійчук А.В. Інформація як фактор інноваційного розвитку економіки / А.В. Колодійчук // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – №5/1(132). – С. 58–62.

4. Колодійчук А.В. Сутність інновацій, структура та основні етапи інноваційного процесу / А.В. Колодійчук, В.М. Пісний, Ж.В. Семчук // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.9. – С. 191–196.

5. Копиліук О.І. Стан банківської системи України в сучасних умовах господарювання / О.І. Копиліук, А.В. Колодійчук // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.11. – С. 190–196.

6. Офіційний сайт Видавничого дому «Коммерсант–Україна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kommersant.ua.

7. Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні : Указ Президента України від 31.07.2000 р. № 928/2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/928/2000>

8. The Impact of Internet Technologies on the Forex Market [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.idc.com/>

9. Wolters Kluwer Financial Services [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wolterskluwerfs.com/>

*В.Д. МУСІЄНКО,
к.т.н., доцент, Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана Криворізький економічний інститут
А.С. ЦЕРБАКОВА,
магістрант, Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана Криворізький економічний інститут*

Інноваційний розвиток національної економіки як основа формування соціально–економічного напрямку

У статті розглянуто взаємозв'язок між інноваційним розвитком національної економіки та соціально–економічними факторами розвитку національної економіки країни.

Ключові слова: національна економіка, соціально–економічні показники, інноваційний розвиток, інноваційний потенціал.